REGENERATIV QISHLOQ XO‘JALIGI TERMINOLOGIYASINING SHAKLLANISHI VA O‘ZBEK TILIDA MUQOBILLASHTIRISH MUAMMOLARI

Qodirova Gulbahor Turdiyevna
Electron pochta: g.qodirova75@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada regenerativ qishloq xo‘jaligi bilan bog‘liq zamonaviy terminlarning shakllanish manbalari, ingliz tilidan o‘zbek tiliga o‘zlashish mexanizmlari va muqobillashtirishda yuzaga kelayotgan leksik-semantik muammolar tahlil qilinadi. Regenerative agriculture, soil health, cover crop, no-till, carbon sequestration, agroforestry, rotational grazing, biodiversity enhancement, compost amendment kabi birliklarning mazmuniy tarkibi va o‘zbekcha variantlari qiyosiy jihatdan ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot terminologik tahlil, komponent tahlil, qiyosiy-tarjima va me’yoriy baholash usullariga tayangan. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, yangi agrar terminlarning bir qismi xalqaro shaklda to‘g‘ridan-to‘g‘ri o‘zlashmoqda, bir qismi semantik kalka orqali ifodalanmoqda, yana bir guruhda esa soha mazmunini to‘liq ochib beradigan barqaror o‘zbekcha ekvivalent hali shakllanmagan. Maqolada “regenerativ qishloq xo‘jaligi” atamasini ilmiy muomalada asosiy nominativ birlik sifatida saqlash, izohli matnlarda esa “tuproq va agroekotizimlarni qayta tiklashga yo‘naltirilgan qishloq xo‘jaligi” tarzidagi funksional izoh bilan qo‘llash taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: regenerativ qishloq xo‘jaligi, agrar terminologiya, muqobillashtirish, o‘zlashma termin, semantik kalka, tuproq salomatligi, qoplovchi ekin, minimal ishlov, uglerod sekvestratsiyasi, termin standartlashuvi.

KIRISH

So‘nggi o‘n yillikda jahon agrar ilm-fanida barqarorlik tushunchasidan keyingi bosqich sifatida regenerativ qishloq xo‘jaligi konsepsiyasi faol qo‘llanila boshladi. Ushbu yo‘nalish dehqonchilikning faqat zararli ta’sirini kamaytirishni emas, balki tuproq unumdorligini, biologik xilma-xillikni, suv rejimini va agroekotizimning tabiiy tiklanish qobiliyatini yaxshilashni ko‘zda tutadi. Xorijiy ilmiy adabiyotlarda regenerative agriculture termini turli mazmunda qo‘llanayotgani, uning yagona huquqiy yoki qat’iy ilmiy ta’rifi hali umumlashmaganligi qayd etiladi. P. Newton va hammualliflar ko‘plab ilmiy hamda amaliy manbalarni tahlil qilib, mazkur tushuncha ba’zan aniq amaliyotlar, ba’zan esa kutiladigan ekologik natijalar orqali ta’riflanishini ko‘rsatgan. L. Schreefel va hammualliflar esa tuproqni muhofaza qilishni regenerativ yondashuvning tayanch nuqtasi deb baholaydi. R. Lal, K. Giller va boshqa tadqiqotchilar terminning ommalashuvi bilan birga uning ilmiy chegaralarini belgilash, natijalarni dalillash va agroekologiya hamda barqaror intensivlashtirish kabi yaqin tushunchalardan farqlash zarurligini ta’kidlaydi.

O‘zbek tilida mazkur terminologik qatlam endigina shakllanmoqda. Qishloq xo‘jaligiga doir yangi texnologiyalar, xalqaro loyihalar, grant dasturlari, ilmiy maqolalar va fermerlar uchun tavsiyalar orqali inglizcha terminlar tez kirib kelmoqda, lekin ularning yozilishi, tarjimasi va mazmuniy chegarasi doimo bir xil emas. H. Dadaboyev o‘zbek terminologiyasining rivojida terminning aniqligi, tizimliligi va milliy til me’yorlariga moslashuvi muhimligini ko‘rsatadi; O.X. Kadirova va Z.Z. Kadirova terminlarning davriy shakllanishi va me’yorlashuvini termin tizimining muhim xususiyati sifatida yoritadi. Sh. Murodova, S. Ashurova, Y. Ismoilov va G. Khidirova kabi mahalliy tadqiqotchilarning agrar terminologiyaga oid ishlari inglizcha birliklarni o‘zbekchalashtirishda ekvivalentlik, semantik aniqlik va lug‘aviy tizim masalalari amaliy ahamiyatga ega ekanini ko‘rsatadi. Shu nuqtai nazardan maqolaning maqsadi regenerativ qishloq xo‘jaligiga oid yangi terminlarning shakllanish modellarini aniqlash, ularni o‘zbek tilida muqobillashtirishning maqbul usullarini asoslash va terminologik me’yor uchun tavsiyalar

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotda terminologik va komponent tahlil, qiyosiy-tarjima, leksik-semantik tasnif hamda me’yoriy baholash usullaridan foydalanildi.

Regenerativ qishloq xo‘jaligi terminologiyasining shakllanishi ikki parallel jarayon bilan izohlanadi: birinchisi, agronomiya va ekologiyada ilgari mavjud bo‘lgan tushunchalarning yangi konseptual tizim ichida qayta guruhlanishi; ikkinchisi, iqlim o‘zgarishi, tuproq degradatsiyasi va agroekotizim xizmatlari bilan bog‘liq yangi terminlarning faol kirib kelishidir. Shu sababli terminotizim butunlay yangi birliklardan iborat emas. Masalan, crop rotation, compost, agroforestry, grazing, soil organic matter kabi terminlar ilgari ham qo‘llangan, ammo regenerativ yondashuv doirasida ular bir-biri bilan funksional bog‘langan tamoyillar sifatida talqin qilinadi. Terminologik yangilik ko‘pincha alohida so‘zning yangiligida emas, balki uning yangi nazariy modeldagi o‘rnida namoyon bo‘ladi. Regenerative agriculture birikmasining o‘zi ham shunday holatga misol: regenerative komponenti ingliz tilidagi regenerate fe’li bilan bog‘lanib, “qayta tiklash, yangilash, funksional holatni yaxshilash” semalarini birlashtiradi. O‘zbek tilida uning “regenerativ qishloq xo‘jaligi” shakli xalqaro ilmiy muomalaga yaqin, ixcham va termin sifatida ajralib turadi; “qayta tiklovchi qishloq xo‘jaligi” varianti esa mazmunni tushunarli yetkazadi, biroq “tiklovchi” sifatdoshi jarayonning davomiy, tizimli va ekotizim miqyosidagi ma’nosini har doim ham to‘liq ifodalamaydi. “Qayta tiklanuvchi qishloq xo‘jaligi” shakli esa grammatik jihatdan konsepsiyaning faol subyekti emas, o‘zi tiklanadigan obyekt ma’nosini yuzaga keltirishi mumkin. Shuning uchun ilmiy nominatsiyada “regenerativ qishloq xo‘jaligi”ni asosiy shakl sifatida qabul qilish, birinchi qo‘llanishida “tuproq va agroekotizimlarni qayta tiklashga yo‘naltirilgan qishloq xo‘jaligi tizimi” deb izohlash terminologik aniqlikni ta’minlaydi. Bu yechim o‘zbek terminologiyasida xalqaro komponentni saqlash va milliy izoh orqali semantik shaffoflik yaratish tamoyillarini birlashtiradi. Terminotizim ichidagi soil health birligi ham muhim misoldir. Uni “tuproq salomatligi” deb to‘g‘ridan-to‘g‘ri kalka qilish hozirgi ilmiy matnlarda tushunarli va metaforik jihatdan faol, chunki termin tuproqning biologik faolligi, strukturasi, oziqa moddalari aylanishi, suvni ushlash qobiliyati hamda mahsuldorlikni qo‘llab-quvvatlash imkoniyatini birlashtiradi. “Tuproq sog‘lomligi” yoki “tuproqning sog‘lom holati” variantlari umumiy nutqqa yaqin, lekin termin sifatida ixchamlikdan yutqazadi. Shu bois “tuproq salomatligi” atamasi semantik kalka sifatida me’yorlashishga eng yaqin variant hisoblanadi. Xuddi shunday soil organic matter – “tuproq organik moddasi”, soil carbon – “tuproq uglerodi”, soil cover – “tuproq qoplami” shakllari o‘zbek tilining mavjud agronomik terminlari bilan uyg‘unlashadi va ortiqcha o‘zlashmaga ehtiyoj qoldirmaydi.

Regenerativ amaliyotlarni ifodalovchi terminlar orasida tarjima uchun eng ko‘p muammo tug‘diradigan birliklar ko‘p komponentli va metaforik tuzilmalar hisoblanadi. Cover crop ingliz tilida asosiy hosil olishdan ko‘ra tuproq yuzasini qoplash, eroziyani kamaytirish, organik modda miqdorini ko‘paytirish yoki begona o‘tlarni bosish maqsadida ekiladigan o‘simlikni anglatadi. O‘zbekchada “qoplovchi ekin” varianti morfologik jihatdan tabiiy va mazmunan yetarli; “yopuvchi ekin” esa ma’noni toraytiradi, “oraliq ekin” bilan aynanlashtirish esa noto‘g‘ri, chunki har bir oraliq ekin cover crop funksiyasini bajarmaydi. No-till termini xalqaro agronomiyada mustaqil, yuqori chastotali birlik bo‘lib, o‘zbek tilida “yerga ishlov bermasdan ekish”, “nol ishlov”, “ishlovsiz ekish” variantlari bilan berilishi mumkin. “Nol ishlov” ixcham, biroq kalkalangan texnik birlik sifatida izoh talab qiladi; “ishlovsiz ekish” esa amaliy mazmunni to‘g‘ridan-to‘g‘ri anglatadi. Terminologik lug‘at uchun “ishlovsiz ekish (no-till)” shakli, ilmiy matnning keyingi o‘rinlarida esa “ishlovsiz ekish”ning o‘zi maqsadga muvofiq. Reduced tillage “kamaytirilgan ishlov” yoki “minimal ishlov” bilan yaqinlashadi, ammo no-till bilan sinonim deb qaralmasligi kerak. Minimal tillage tuproqqa mexanik ta’sirni kamaytirishni, no-till esa odatda ekish oldidan to‘liq haydash yoki an’anaviy ishlovdan voz kechishni bildiradi. Terminlarni bir-biridan farqlash ilmiy tarjimada konseptual xatolarning oldini oladi. Rotational grazing uchun “navbatlab o‘tlatish” shakli

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

semantik jihatdan aniq; “rotatsion o‘tlatish” soha mutaxassislari uchun tushunarli bo‘lsa-da, o‘zbekcha fe’l asosidagi muqobil ancha shaffof. Managed grazing esa boshqariladigan o‘tlatish, adaptive multi-paddock grazing esa “moslashuvchan ko‘p maydonli navbatlab o‘tlatish” kabi izohli shaklni talab qiladi. Bunday uzun birliklarni sun’iy ravishda bitta so‘zga qisqartirishdan ko‘ra, mazmuniy komponentlarni saqlagan birikma terminlar yaratish o‘zbek tilining sintaktik imkoniyatlariga mos keladi. Agroforestry termini o‘zbek ilmiy muomalasida “agroo‘rmonchilik” shaklida o‘zlashishi mumkin; “qishloq xo‘jaligi va o‘rmonchilikni uyg‘unlashtirish tizimi” esa izoh sifatida beriladi. Carbon sequestration ko‘pincha “uglerod sekvestratsiyasi” tarzida o‘zlashmoqda, lekin bu shakl keng foydalanuvchi uchun shaffof emas. “Uglerodni tutib qolish va zaxiralash” yoki tuproq kontekstida “uglerodni tuproqda to‘plash” shakllari funksional jihatdan aniqroq. Biroq sequestration karbonni qisqa vaqt ushlab turishdan ko‘ra uzoq muddatli saqlanish ma’nosini ham o‘z ichiga olgani sababli rasmiy termin sifatida “uglerod sekvestratsiyasi”ni saqlab, qavs ichida izohli muqobil berish maqbuldir. Bu holat terminologiyada ikki bosqichli o‘zlashtirish modelini ko‘rsatadi: dastlab xalqaro termin fonetik-grafik moslashuv bilan kiradi, keyinchalik ilmiy va ommaviy qo‘llanish uchun semantik jihatdan shaffof o‘zbekcha ifoda shakllanadi.

1-jadval. Regenerativ qishloq xo‘jaligiga oid asosiy terminlarni o‘zbekchada muqobillashtirish

Inglizcha termin	**Tavsiya etiladigan o‘zbekcha shakl**	**Usul**	**Me’yoriy izoh**
Regenerative agriculture	regenerativ qishloq xo‘jaligi	o‘zlashma + izoh	Asosiy ilmiy termin; birinchi qo‘llanishda “agroekotizimni qayta tiklashga yo‘naltirilgan tizim” deb izohlash
Soil health	tuproq salomatligi	semantik kalka	Ixcham, tushunarli va tizimli muqobil
Cover crop	qoplovchi ekin	semantik kalka	“Oraliq ekin” bilan aynanlashtirmaslik
No-till	ishlovsiz ekish	izohli tarjima	Zarur holatda qavsda no-till shaklini saqlash
Reduced/minimum tillage	kamaytirilgan/minimal ishlov	kalka	No-till terminidan farqlab qo‘llash
Rotational grazing	navbatlab o‘tlatish	funksional muqobil	“Rotatsion o‘tlatish”ga nisbatan milliyroq va shaffof
Agroforestry	agroo‘rmonchilik	kompozitsion o‘zlashma	Izohda dehqonchilik va daraxtzor elementlarining integratsiyasini ko‘rsatish
Carbon sequestration	uglerod sekvestratsiyasi	xalqaro o‘zlashma	Izohda “uglerodni tuproqda uzoq muddat to‘plash” deb ochish

Jadvaldagi misollar o‘zbekchalashtirishda bitta universal usul yetarli emasligini ko‘rsatadi. Terminologik tizimda to‘g‘ridan-to‘g‘ri o‘zlashma, semantik kalka, funksional tarjima va izohli tarjima parallel ishlaydi. Qaysi usul tanlanishi terminning xalqaro tanilganlik darajasi, o‘zbek tilidagi mavjud terminlar bilan munosabati, qisqaligi va semantik shaffofligiga bog‘liq. Masalan, biodiversity enhancement birikmasini “biologik xilma-xillikni oshirish” deb tarjima qilish uchun yangi o‘zlashma kerak emas, chunki “biologik xilma-xillik” allaqachon ilmiy termin sifatida barqarorlashgan. Compost amendment esa so‘zma-so‘z “kompost qo‘shimchasi” deb tarjima qilinganda ingliz tilidagi amendment komponentining agronomik ma’nosi to‘liq ochilmaydi; “kompost bilan boyitish” yoki kontekstga qarab

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

“tuproqqa kompost kiritish” funksional jihatdan aniqroq. Nutrient cycling uchun “oziqa moddalari aylanishi”, ecosystem services uchun “ekotizim xizmatlari”, water infiltration uchun “suvning tuproqqa singishi”, erosion control uchun “eroziyani nazorat qilish/eroziyani kamaytirish” kabi shakllar o‘zbek tilining mavjud ilmiy vositalari orqali yasaladi. Bunday birliklarda termin yaratishning asosiy mezoni inglizcha tashqi shaklni takrorlash emas, balki tushunchaning differensial belgisini saqlashdir. Shu bilan birga, ayrim terminlar ilmiy muhitda xalqaro shakli bilan tezroq taniladi. Holistic management, regenerative grazing, farm resilience, nature-positive agriculture singari birliklarda o‘zbekcha ekvivalentlarni birdan qat’iylashtirishdan oldin korpus kuzatuvi va soha ekspertizasini o‘tkazish zarur. “Holistik boshqaruv” shakli xalqaro ilmiy uslubga yaqin, “yaxlit boshqaruv” esa milliyroq, lekin har doim metodologik maktab nomini anglatmasligi mumkin. Farm resilience uchun “xo‘jalikning chidamliligi”, “fermer xo‘jaligining barqaror moslashuvchanligi” yoki “agrotizimning tiklanish qobiliyati” kabi variantlar kontekstga ko‘ra farqlanadi. Demak, terminologik ekvivalentlik faqat lug‘aviy moslik emas; u termin qaysi nazariya, amaliyot yoki o‘lchov ko‘rsatkichini bildirayotganini ham hisobga olishi kerak. Shuningdek, regenerative va sustainable sifatlarini sinonimlashtirish xato. Sustainable agriculture odatda mavjud resurs bazasini uzoq muddat saqlash va salbiy ta’sirni cheklashga urg‘u bersa, regenerative agriculture diskursida degradatsiyaga uchragan tuproq va ekologik funksiyalarni yaxshilash, ya’ni ijobiy tiklanish natijasi markazga chiqadi. Shuning uchun “barqaror qishloq xo‘jaligi” regenerativ qishloq xo‘jaligining tarjima ekvivalenti emas, balki unga yaqin, ammo mazmun doirasi boshqa termin sifatida qo‘llanishi kerak.

O‘zbek tilida regenerativ terminologiyani me’yorlashtirish uchun uch darajali tizim maqsadga muvofiq: konseptual aniqlik, lingvistik moslik va amaliy qo‘llanuvchanlik. Konseptual aniqlik bosqichida termin ifodalagan obyekt, jarayon yoki natijaning chegarasi belgilanadi; masalan, no-till, minimum tillage va conservation tillage tushunchalari bir-biridan ajratiladi. Lingvistik moslik bosqichida variant o‘zbek tilining fonetik, morfologik va sintaktik me’yorlariga mosligi bo‘yicha baholanadi. Amaliy qo‘llanuvchanlik bosqichida esa terminning agronomlar, tarjimonlar, oliy ta’lim, fermerlar va rasmiy hujjatlarda tushunarliligi tekshiriladi. H. Dadaboyev ta’kidlagan termin tizimining aniqlik va izchillik talabi aynan shu jarayonda muhim; termin bir matnda bir necha xil variantda berilsa, ilmiy mazmun parchalana boshlaydi. Agrar lug‘atlar va Sh. Murodova, S. Ashurova singari tadqiqotchilar ko‘rsatgan qiyosiy-tarjima muammolari ham terminologik bazani muntazam yangilash zarurligini tasdiqlaydi. Amaliy yechim sifatida inglizcha termin, tavsiya etiladigan o‘zbekcha ekvivalent, qisqa ta’rif, sinonim/variantlar, qo‘llanish sohasi va nomaqbul variantlardan iborat elektron terminologik registr yaratish mumkin. Bunday registrga yangi birliklar ilmiy korpusdagi chastotasi va soha ekspertlari xulosasi asosida kiritilishi kerak. Masalan, regenerative practices umumiy birlik sifatida “regenerativ amaliyotlar”, regenerative cropping systems – “regenerativ ekin yetishtirish tizimlari”, living roots – “tirik ildiz qoplamini saqlash” yoki kontekstga qarab “tuproqda doimiy tirik ildiz mavjudligi”, livestock integration – “chorvachilikni ekin yetishtirish tizimiga integratsiya qilish” tarzida berilishi mumkin. Ayniqsa living roots kabi terminlarda so‘zma-so‘z “tirik ildizlar” varianti ilmiy tamoyilning maqsadini yetarli ochmaydi; izohli muqobil ustun turadi. Termin yaratishda rus tili orqali vositali o‘zlashuvga avtomatik tayanish ham ehtiyotkorlikni talab qiladi. Inglizcha original bilan bevosita qiyoslash terminning mazmuniy strukturasini to‘g‘ri saqlashga yordam beradi va ortiqcha fonetik moslashuvlar yoki ikkilamchi semantik siljishlarni kamaytiradi. Shu bilan birga, o‘zbek agronomiyasida tarixan shakllangan “almashlab ekish”, “tuproqqa ishlov berish”, “organik modda”, “eroziya”, “yaylov”, “o‘tlatish”, “melioratsiya” kabi tayyor terminlardan faol foydalanish yangi terminotizimni sun’iylashtirib yubormaydi. Regenerativ qishloq xo‘jaligi terminologiyasini milliylashtirishning eng samarali modeli

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

xalqaro birliklarni to‘liq almashtirish emas, balki o‘zbek tilining mavjud termin yasash imkoniyatlari bilan xalqaro ilmiy taniluvchanlik o‘rtasida muvozanat yaratishdir.

Terminologik shakllanishning yana bir muhim jihati — yangi terminlarning mediadiskurs va tijoriy kommunikatsiya orqali tez tarqalishidir. Regenerative, climate-positive, nature-positive, carbon farming kabi birliklar ilmiy matndan oldin marketing materiallari yoki loyiha hujjatlarida uchrashi mumkin. Natijada ularning mazmuni ilmiy mezonlar bilan tekshirilmasdan umumlashib ketish xavfi mavjud. Xorijiy tadqiqotchilar regenerativ qishloq xo‘jaligi atamasi noaniq qo‘llansa “yashil” imij yaratish vositasiga aylanib qolishi mumkinligini qayd etadi. O‘zbekcha terminologiyada ham shunday xavf bor: masalan, har qanday organik o‘g‘it qo‘llash yoki bitta agrotexnik tadbirni “regenerativ” deb belgilash konsepsiyani haddan tashqari kengaytiradi. Shu sababli terminni tarjima qilish bilan birga uning definitsion chegarasini ham standartlashtirish lozim. Ilmiy matnda “regenerativ” belgisi tuproq organik moddasini ko‘paytirish, tuproq strukturasi va biologik faolligini yaxshilash, biologik xilma-xillikni qo‘llab-quvvatlash, eroziya va resurs yo‘qotilishini kamaytirish hamda xo‘jalikning uzoq muddatli moslashuvchanligini kuchaytirishga qaratilgan tizimli yondashuv bilan bog‘lanishi kerak. Har bir amaliyot barcha hududda bir xil natija bermasligi ham termin ta’rifida nazarda tutilishi lozim. Masalan, ishlovsiz ekish ayrim tuproq-iqlim sharoitida ijobiy natija berishi, boshqa sharoitlarda esa begona o‘tlar, oziqa moddalari yoki tuproq zichligi bilan bog‘liq qo‘shimcha boshqaruvni talab qilishi mumkin. Demak, o‘zbekcha terminologik tavsiflar “amaliyot = kafolatlangan natija” modelidan voz kechib, jarayon, sharoit va natija o‘rtasidagi aloqani ko‘rsatishi kerak. Bu ilmiy aniqlik tarjimaning o‘zidan kam ahamiyatli emas. Terminlar korpusini shakllantirishda O‘zbekistonning irrigatsion dehqonchilik sharoiti, sho‘rlanish, suv tanqisligi, cho‘l va yarim cho‘l yaylovlari, paxta-g‘alla tizimi, bog‘dorchilik hamda issiqxona xo‘jaligi kabi mahalliy kontekstlar ham hisobga olinishi lozim. Shunda ingliz tilidagi global konseptlar o‘zbek tiliga faqat shaklan emas, funksional va hududiy mazmun jihatidan ham moslashadi. Natijada regenerativ qishloq xo‘jaligi terminologiyasi tarjima lug‘ati ko‘rinishidagi passiv ro‘yxat emas, balki mahalliy agrar ilm-fanning ehtiyojlariga xizmat qiladigan dinamik terminotizimga aylanishi mumkin.

XULOSA

Regenerativ qishloq xo‘jaligi terminologiyasi zamonaviy agrar, ekologik va iqlimga oid bilimlar kesishmasida shakllanayotgan dinamik terminotizimdir. Uning o‘zbek tiliga kirib kelishida to‘g‘ridan-to‘g‘ri o‘zlashma, semantik kalka, funksional tarjima va izohli tarjima usullari birgalikda amal qiladi. Tahlil shuni ko‘rsatdiki, “regenerativ qishloq xo‘jaligi” ilmiy nominatsiya sifatida xalqaro taniluvchanlik va ixchamlikni saqlaydi, biroq dastlabki qo‘llanishda “tuproq va agroekotizimlarni qayta tiklashga yo‘naltirilgan qishloq xo‘jaligi tizimi” tarzidagi izoh bilan berilishi maqsadga muvofiq. Soil health – “tuproq salomatligi”, cover crop – “qoplovchi ekin”, no-till – “ishlovsiz ekish”, rotational grazing – “navbatlab o‘tlatish”, biodiversity enhancement – “biologik xilma-xillikni oshirish” kabi muqobillar o‘zbek tilida semantik shaffof va amaliy qo‘llashga mos. Carbon sequestration, agroforestry, holistic management kabi xalqaro birliklarda esa o‘zlashma terminni saqlagan holda aniq o‘zbekcha izoh berish samaraliroq.

Terminologik me’yorlashuv uchun inglizcha original bilan bevosita qiyoslash, yaqin tushunchalarni chegaralash, mavjud o‘zbek agronomik terminlaridan unumli foydalanish va soha ekspertlari ishtirokida elektron terminologik registr yaratish zarur. Muqobillashtirishning asosiy mezoni so‘zma-so‘z moslik emas, balki ilmiy tushunchaning differensial belgilarini saqlash, terminning qisqaligi, tizimliligi va foydalanuvchi uchun tushunarliligidir. Shu yondashuv o‘zbek tilida regenerativ qishloq xo‘jaligi terminologiyasining tartibli, barqaror va xalqaro ilmiy kommunikatsiya bilan uyg‘un rivojlanishiga xizmat qiladi.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Dadaboyev H. O‘zbek terminologiyasi: o‘quv qo‘llanma. – Toshkent: Yoshlar nashriyot uyi, 2020. – 136 b.
2. Kadirova O.X., Kadirova Z.Z. O‘zbek terminologiyasi: o‘quv qo‘llanma. – Termiz: TerDU, 2022. – 156 b.
3. Ismoilov Y., Khidirova G. Nemischa-o‘zbekcha-ruscha-inglizcha qishloq xo‘jaligi terminlarining tematik lug‘ati. – Toshkent: ToshDAU tahririyat-nashriyot bo‘limi, 2022. – 183 b.
4. Murodova Sh. Ingliz va o‘zbek tillaridagi qishloq xo‘jaligi terminologiyasining leksik-semantik xususiyatlari // Namangan davlat universiteti ilmiy axborotnomasi. – 2020.
5. Ashurova S.E. Problems and Some Solutions of Translating Agricultural Terms // American Journal of Philological Sciences. – 2022. – Vol. 2, No. 12. – P. 17–20. – DOI: 10.37547/ajps/Volume02Issue12-04.
6. Newton P., Civita N., Frankel-Goldwater L., Bartel K., Johns C. What Is Regenerative Agriculture? A Review of Scholar and Practitioner Definitions Based on Processes and Outcomes // Frontiers in Sustainable Food Systems. – 2020. – Vol. 4. – Art. 577723. – DOI: 10.3389/fsufs.2020.577723.
7. Schreefel L., Schulte R.P.O., de Boer I.J.M., Schrijver A.P., van Zanten H.H.E. Regenerative Agriculture – the Soil Is the Base // Global Food Security. – 2020. – Vol. 26. – Art. 100404. – DOI: 10.1016/j.gfs.2020.100404.
8. Lal R. Regenerative Agriculture for Food and Climate // Journal of Soil and Water Conservation. – 2020. – Vol. 75, No. 5. – P. 123A–124A. – DOI: 10.2489/jswc.2020.0620A.
9. Giller K.E., Hijbeek R., Andersson J.A., Sumberg J. Regenerative Agriculture: An Agronomic Perspective // Outlook on Agriculture. – 2021. – Vol. 50, No. 1. – P. 13–25. – DOI: 10.1177/0030727021998063.
10. Tittonell P., El Mujtar V., Felix G., Kebede Y., Laborda L., Luján Soto R. et al. Regenerative Agriculture – Agroecology without Politics? // Frontiers in Sustainable Food Systems. – 2022. – Vol. 6. – Art. 844261. – DOI: 10.3389/fsufs.2022.844261.
11. Gordon E., Davila F., Riedy C. Regenerative Agriculture: A Potentially Transformative Storyline Shared by Nine Discourses // Sustainability Science. – 2023. – Vol. 18. – P. 1833–1849.
12. Khalilova Y.N. Corpus-Based Approach to Agricultural Terminology Dictionary Compilation (English–Uzbek). – 2026. – DOI/record: Zenodo 19273801.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.